

บทบาททางการเมืองของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พ.ศ. 2561-2562

Political Roles of Thanathorn Juangroongruangkit as the Leader of the Future Forward Party (2018-2019)

ทรงชัย ศรีชาย* และ ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

Throngchai Srichai* and Thamrongsuk Petchlertanan

สถาบันรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย
Institute of Political science, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author, E-mail:holmes_watson_122@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง บทบาททางการเมืองของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พ.ศ. 2561-2562 มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธนาธร ในฐานะหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองของนายธนาธร ขอบเขตการศึกษาเริ่มตั้งแต่การตั้งพรรคอนาคตใหม่จนถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร รวบรวมข้อมูลจาก ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือ บทความ รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จากนั้นใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาผลการวิจัยพบว่า บทบาททางการเมืองของนายธนาธร ได้แก่ 1. บทบาทในการตั้งพรรคอนาคตใหม่ 2. บทบาทในการสร้างนโยบายพรรค 3. บทบาทในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยปัจจัยที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองของนายธนาธร ได้แก่ 1. ภูมิหลังชีวิตวัยเด็กและครอบครัว 2. ภูมิหลังช่วงชีวิตในวัยเรียนและประสบการณ์สังคมทางการเมือง 3. ภูมิหลังเส้นทางธุรกิจของนายธนาธรที่ไทยซัมมิท 4. ภูมิหลังกีฬาและการผจญภัย 5. ภูมิหลังชีวิตครอบครัวและการสอนลูก และ 6. ภูมิหลังแนวความคิดทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง

คำสำคัญ: บทบาททางการเมือง ผู้นำ พรรคการเมือง นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ

Abstract

This research aimed to investigate the political roles of Thanathorn Juangroongruangkit as the leader of the Future Forward Party and factors affecting his political roles. The analysis focused on his political roles from the foundation day of the Future Forward Party to the Election Day (March 24, 2019). The research was conducted on the basis of qualitative methodology. Data were collected from documents, research, theses, journals, newspapers, books, related articles as well as online sources, and they were descriptively analyzed. The result revealed that Thanathorn Juangroongruangkit performed three political roles: founding the Future Forward Party, determining the policy for his party, and running election campaigns for his party. Six factors were found to affect his political roles: the background of his childhood and family, the background of his student life and political experience, the background of his business under Thai Summit Group, his adventure and sports interests, the background of his family life and parenting, and his economic and political thoughts.

Keywords: Political Roles, Leader, Political Party, Thanathorn Juangroongruangkit

1. บทนำ

ภายหลังการเกิดรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ส่งผลให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักการเมืองและพรรคการเมืองต้องหยุดชะงักลง แต่ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นการส่งสัญญาณว่าจะมีการเลือกตั้งขึ้นอีกครั้งส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้ง เป็นที่น่ายินดีว่านอกจากการเคลื่อนไหวของนักการเมืองหน้าเดิมแล้วยังมีนักการเมืองหน้าใหม่ที่ได้รับการสนใจจากประชาชน หนึ่งในนั้นคือนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ อดีตรองประธานกรรมการบริหารกลุ่มบริษัทไทยซัมมิทและเป็นหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ด้วยจุดยืนทางการเมืองที่ไม่เชื่อว่าการรัฐประหารจะสามารถสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ จึงต้องการนำประเทศกลับสู่ความเป็นประชาธิปไตย อีกทั้งต้องการสร้างรูปแบบการเมืองรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากรูปแบบเดิม จึงทำให้ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมากด้วยระยะเวลาอันสั้น ภายหลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ผลปรากฏว่าพรรคอนาคตใหม่ได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนจนมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 30 ที่นั่ง และแบบบัญชีรายชื่อ 50 ที่นั่ง รวมทั้งสิ้น 80 ที่นั่ง เป็นการสะท้อนถึงความสำเร็จในฐานะหัวหน้าพรรคถึงแม้ว่าจะเป็นการเข้าสู่เส้นทางการเมืองเป็นครั้งแรกก็ตาม การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธนาธรในฐานะหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงตั้งพรรคจนถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พ.ศ. 2561-2562

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองของนายธนารฐ จรุงเรืองกิจ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องบทบาททางการเมืองของนายธนารฐ จรุงเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พ.ศ. 2561-2562 ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) การรวบรวมข้อมูลจากผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือ บทความ รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และในส่วนของ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมเอาไว้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองในฐานะหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองของนายธนารฐ จรุงเรืองกิจ

4. ผลการวิจัย

4.1 ภูมิหลังก่อนเข้าสู่เส้นทางการเมือง

4.1.1 ชีวิตวัยเด็กและครอบครัว

นายธนารฐ จรุงเรืองกิจ เกิดเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521 เป็นบุตรชายของนายพัฒนาและนางสมพร จรุงเรืองกิจ ผู้ก่อตั้งกลุ่มบริษัทไทยซัมมิท เป็นธุรกิจด้านชิ้นส่วนยานยนต์ ในช่วงชีวิตวัยเด็กนายธนารฐได้ให้คำนิยามตนเองว่าเป็น เด็กค่าเฉลี่ย หมายความว่า เป็นเด็กที่ไม่ได้เรียนเก่งกว่าเด็กคนอื่น สามารถทำได้ทุกอย่างแต่ไม่ได้มีความโดดเด่น นิสัยส่วนตัวช่วงวัยเด็กแม้ว่าจะไม่ชอบร้องแกว่ใครก่อนแต่ก็ไม่ยอมให้ใครมารังแกได้โดยง่าย ในส่วนของการเลี้ยงดูของครอบครัวนั้น ได้ฝึกให้นายธนารฐรู้จักการทำงานตั้งแต่เด็ก เช่น ในช่วงปิดภาคเรียนได้ถูกส่งไปทำงานในโรงงานเหล็ก, ฝึกเป็นพนักงานยกกระเป๋าในโรงแรม, ฝึกทำงานในร้านอาหาร เป็นต้น เพื่อต้องการให้รู้จักคุณค่าของการทำงานแม้ว่าครอบครัวจะมีฐานะดีก็ตาม (เจนวิทย์ เชื้อสวาระถิ, 2561: 36)

4.2.2 ช่วงชีวิตในวัยเรียนและประสบการณ์สังคมทางการเมือง

นายธนารฐจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล หลักสูตรวิศวกรรมสองสถาบัน (หลักสูตรนานาชาติ) จุดเปลี่ยนทางความคิดของนายธนารฐในการหันมาสนใจการเมืองคือการทำกิจกรรมออกค่ายอาสาไปยังต่างจังหวัด เนื่องจากทำให้ได้เห็นวิถีชีวิตของคนในชนบท ได้เห็นความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ระหว่างคนเมืองและคนชนบท ส่งผลให้นายธนารฐมีความสนใจประเด็นด้านสังคมและการเมืองมากขึ้น (เจนวิทย์ เชื้อสวาระถิ, 2561 : ออนไลน์) ช่วงที่กำลังเรียนนั้นได้รับเลือกให้ทำหน้าที่อุปนายกองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.) และรองเลขาธิการนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ทำให้นายธนารฐได้มีโอกาสฝึกทักษะการทำงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมือง นอกจากนั้นนายธนารฐเคยเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองหลายครั้ง เช่น การร่วมประท้วงโครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย, เครือข่ายสลัมสี่ภาค, กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ เป็นต้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2562: ออนไลน์)

4.1.3 เส้นทางธุรกิจของนายธนารักษ์ที่ไทยซัมมิท

นายธนารักษ์เริ่มทำงานในตำแหน่งรองประธานกรรมการบริหารดูแลฝ่ายการผลิตด้วยอายุ 23 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2545-2560 ยอดขายของบริษัทเพิ่มขึ้นเป็น 80,000 ล้านบาท มีกำไรเพิ่มขึ้นเป็น 6,000 ล้านบาท ถือว่ามีกำไรมากที่สุด นับตั้งแต่ตั้งบริษัท หลักการในการทำธุรกิจของนายธนารักษ์คือให้ความสำคัญกับศักยภาพในการทำงาน ต้องทำได้อย่างที่พูดและกล้าที่จะตัดสินใจ จึงได้มอบอำนาจในการตัดสินใจให้แก่พนักงานเมื่อต้องไปพบลูกค้าเพื่อความรวดเร็วในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า นอกจากนั้นในการทำธุรกิจการรุกคือการรับที่ดีที่สุดและสิ่งที่จำเป็นอีกอย่างคือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทและสถานการณ์ ดังนั้นการเข้าไปสัมผัสและเรียนรู้กับผู้ที่ทำงานจริงในหน้าที่ต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ อีกทั้งต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่ทำงานในหน้าที่นั้นๆ ได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ไข เพราะผู้ที่รู้จักปัญหาดีที่สุดคือผู้ที่ทำงานในหน้าที่นั้นๆ

4.1.4 กีฬาและการผจญภัย

เนื่องจากนายธนารักษ์เคยมีปัญหาด้านสุขภาพ จึงทำให้หันกลับมาดูแลสุขภาพด้วยการออกกำลังกายและการทำกิจกรรมแนวผจญภัย เช่น การแข่งขันปั่นจักรยานทางไกล การวิ่งเทรล (Trail Running) การเดินป่า การแข่งขันไตรกีฬา การปีนเขา เป็นต้น สิ่งที่ได้รับนอกจากทำให้สุขภาพแข็งแรงขึ้นแล้ว การทำกิจกรรมแนวผจญภัยยังทำให้รู้จักศักยภาพของตนเองมากขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อทัศนคติและบุคลิกให้ดีขึ้น เช่น ทำให้รู้จักอดทนต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบในชีวิตประจำวันมากขึ้น การเรียนรู้การบริหารความเสี่ยง การตัดสินใจที่มีเหตุผล ไม่มุงทะลุทำตามอารมณ์ของตนเอง เป็นต้น เนื่องจากกิจกรรมแนวผจญภัยต้องเจอกับปัญหาและอุปสรรคที่อยู่เหนือความคาดหมายอยู่ตลอดเวลา

4.1.5 ชีวิตครอบครัวและการสอนลูก

นายธนารักษ์แต่งงานกับนางรวิพรรณ นามสกุลเดิม แดงทองดี จบการศึกษาจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์การเงินจากประเทศญี่ปุ่น เมื่อแต่งงานเข้ามาเป็นสมาชิกของตระกูลจึงรุ่งเรืองกิจไม่เพียงแต่รับหน้าที่ในการดูแลลูกแต่ยังดูแลความเรียบร้อยทุกอย่างของบ้าน ทำให้นายธนารักษ์ทำงานได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลเรื่องที่บ้าน ในส่วนของการเลี้ยงลูกนั้นนายธนารักษ์ได้เลี้ยงลูกให้เรียนรู้และเติบโตอย่างอิสระตามวัย ต้องการให้ลูกมีนิสัยรักการอ่านและชอบการเรียนรู้ ในการสอนลูกนายธนารักษ์ให้ลูกเอาแบบอย่างของหมาเฝ้าแกะเนื่องจากหมาเฝ้าแกะต้องคอยดูแลแกะจากหมาป่า ไม่ต้องการให้ลูกเอาอย่างหมาป่าที่รังแกแกะหรือเป็นแกะเสียเอง คือไม่ต้องการให้ลูกรังแกผู้อื่น รู้จักที่จะปกป้องผู้อื่นและเรียนรู้ที่จะปกป้องตนเองจากการรังแกของผู้อื่น นอกจากนั้นอยากให้ลูกได้มีเพื่อนที่หลากหลาย (วรพจน์ พันธุ์พงศ์, 2561: 256)

4.1.6 แนวความคิดทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของนายธนารักษ์จึงรุ่งเรืองกิจ

สำหรับแนวคิดต่อการพัฒนาประเทศนายธนารักษ์ได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี เนื่องจากปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น รูปแบบการทำธุรกรรมทางการเงินเปลี่ยนเป็นผ่านทางออนไลน์มากขึ้นส่งผลให้ธนาคารทยอยปิดสาขาลง, ด้านการเกษตรได้นำเอาปัญญาประดิษฐ์หรือ AI (Artificial Intelligence) มาใช้กับการทำการเกษตร โดยใช้เซนเซอร์ตรวจวัดความชื้นของดินและอากาศในการควบคุมการรดน้ำ, ด้านอุตสาหกรรมมีการนำเอาหุ่นยนต์เข้ามามีใช้ในระบบการผลิตมากขึ้น แม้แต่ในชีวิตประจำวันรูปแบบการอ่าน

ของคนเปลี่ยนจากหนังสือเป็นการอ่านผ่านทางออนไลน์มากขึ้น เป็นต้น ดังนั้นวิสัยทัศน์ของผู้บริหารจึงต้องมีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก หรือแม้แต่การนำเทคโนโลยีมาสร้างประชาธิปไตย โดยการนำมาใช้ในกระบวนการทำประชาคมที่สามารถระบุตัวตนและป้องกันการปลอมแปลงตัวตนในการทำประชาคมของโครงการต่างๆ ได้ ทำให้เกิดความโปร่งใสและทำให้ประชาชนมีอำนาจตรงมากขึ้น (ชัชวรินทร์ สันธิเดช, 2561: 112)

ในส่วนของแนวคิดต่อเศรษฐกิจนั้น แม้ว่าตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ของประเทศไทยจะเพิ่มสูงขึ้นแต่ความเป็นอยู่และรายได้ของประชาชนกลับไม่ได้ดีตามตัวเลขทางเศรษฐกิจ ความร่ำรวยกระจุกตัวอยู่เพียงคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มคนรวยซึ่งเป็นลักษณะรวยกระจุกจนกระจาย เกิดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศ หากประเทศจะพัฒนาได้นั้นเศรษฐกิจจะต้องเติบโตไปด้วยกันของประชาชนทั้งประเทศ ต้องทำให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งทุน ต้องกระจายอำนาจในการบริหารทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้น การที่จะสามารถพัฒนาประเทศได้นั้นต้องอาศัยคนรุ่นใหม่ โดยนิยามของคำว่าคนรุ่นใหม่ของนายธนธรไม่ได้หมายถึงเรื่องของอายุเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงผู้ที่ไม่ยอมให้กับความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมและเชื่อว่าจะสามารถไปสู่นาคตที่ดีกว่าได้ หากมีความคิดเช่นนี้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นคนรุ่นใหม่

4.2 บทบาททางการเมืองของนายธนธร จีรังเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่

เมื่อพิจารณาถึงบทบาททางการเมืองตามแนวคิดของ Hugo E. Reading (อ้างถึงในเกษรา ป้อมงาม, 2553: 23) ที่ได้ให้ความหมายของบทบาททางการเมือง หมายถึง พฤติกรรมที่ประชาชนหรือสมาชิกกลุ่มคาดหวังว่าเป็นสิ่งที่บุคคลควรที่จะแสดงออกในฐานะที่อยู่ในตำแหน่งทางสังคมการเมืองนั้น ซึ่งพฤติกรรมที่ว่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือให้กระทำตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ชัดเจน อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ และหากพิจารณาจากหน้าที่ของหัวหน้าพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560) ได้ระบุไว้ว่า 1. หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน 2. หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่จัดทำแผนหรือโครงการที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 3. หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่ดำเนินการสรรหาและออกหนังสือรับรองการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พบว่านายธนธรมีบทบาททางการเมืองดังต่อไปนี้

4.2.1 บทบาทในการตั้งพรรคอนาคตใหม่

จุดเริ่มต้นในการตั้งพรรคอนาคตใหม่เกิดจากการปฏิเสธการรัฐประหาร เนื่องจากไม่เชื่อว่าการทำรัฐประหารจะสามารถสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้นนายธนธรและนายปิยบุตร แสงกนกกุล อดีตอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้ตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางการเมือง ด้วยความตั้งใจในการนำประเทศไทยกลับสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เมื่อมีการประกาศพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองให้สามารถจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง นายธนธรจึงได้ยื่นจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2561 ใช้ชื่อว่า พรรคอนาคตใหม่ โดยต้องการเป็นพรรคการเมืองที่

เป็นความหวังของประชาชน ให้มีความสำคัญกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ อำนาจสูงสุดในการนำพาประเทศเป็นของประชาชน (BBC News ไทย, 2561: ออนไลน์) และมีการจัดประชุมจัดตั้งพรรคเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ต่อจากนั้นในวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2561 นายชนาธร ได้นำเอกสารและรายชื่อสมาชิกพรรคพร้อมด้วยเงินทุนประเดิมพรรคไปยังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อจัดตั้ง พรรคอนาคตใหม่ จนในที่สุดพรรคอนาคตใหม่ได้รับการรับรองให้เป็นพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2561 (The standard, 2561: ออนไลน์)

4.2.2 บทบาทในการสร้างนโยบายพรรค

นโยบายของพรรคอนาคตใหม่มีที่มาจากกรลงพื้นที่ของนายชนาธรและคณะทำงานของพรรค โดยใช้วิธีการลงพื้นที่ตามจังหวัดต่างๆ ของประเทศเพื่อรับฟังปัญหาและความเห็นของประชาชน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลทางวิชาการรวมทั้งการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลจากต่างประเทศ แล้วนำมาสร้างนโยบายพรรคเพื่อให้เกิดเป็นนโยบายที่ตอบสนองและแก้ไขปัญหาของประชาชนให้ได้มากที่สุด จนเกิดเป็น “ 3 รากฐาน 8 เสาหลัก 1 ปักธง ประชาธิปไตย ” โดยพรรคอนาคตใหม่ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ 3 อย่าง ได้แก่ 1. คน 2. ทรัพยากร และ 3. ภูมิปัญญา และแก้ปัญหของประเทศด้วยนโยบาย 8 ข้อได้แก่ 1. ทลายทุนผูกขาด 2. มุ่งระบบรางวัลและขนส่งสาธารณะ 3. ยกระดับเกษตรกรก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยี 4. ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล 5. เปิดข้อมูลรัฐเพื่อกำจัดทุจริต 6. โอบรับความหลากหลายสร้างความเท่าเทียมของคน และ 8. ปฏิรูปกองทัพให้ทันสมัย และท้ายสุดคือการสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมไทย (อนาคตใหม่, 2561: ออนไลน์)

4.2.3 บทบาทในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

4.2.3.1 บทบาทการลงพื้นที่รับฟังปัญหา

เนื่องด้วยพรรคอนาคตใหม่เป็นพรรคการเมืองที่เพิ่งก่อตั้งจึงไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนมากนัก การลงพื้นที่เพื่อพบปะพูดคุยกับชาวบ้านนอกจากจะเป็นการรับฟังปัญหาแล้วยังเป็นการรณรงค์หาเสียงอีกทางหนึ่ง ทำให้ชาวบ้านได้รู้จักนายชนาธรและพรรคอนาคตใหม่มากขึ้น โดยรูปแบบคือการเดินพบปะพูดคุยกับชาวบ้านในพื้นที่ การเปิดเวทีเสวนาเพื่อรับฟังปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้านหลากหลายกลุ่ม เช่น เกษตรกร, ผู้ใช้แรงงาน, พ่อค้าแม่ค้า, นักธุรกิจ, ข้าราชการ, นักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น เนื่องจากนายชนาธรมีแนวคิดที่ว่าผู้ที่ทราบปัญหาในพื้นที่ที่ดีที่สุดก็คือคนในพื้นที่และผู้ทีทราบวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดก็คือคนในพื้นที่เช่นกัน โดยนายชนาธรได้มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาโดยการกระจายอำนาจให้แก่ส่วนท้องถิ่นและลดการรวมศูนย์อำนาจของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคลง (มติชนออนไลน์, 2561: ออนไลน์)

4.2.3.2 บทบาทในการบรรยายและเสวนาทางการเมือง

นายชนาธร ได้ใช้ความรู้ที่ได้จากศึกษาและประสบการณ์เข้าไปบรรยายในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง เนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นศูนย์รวมของคนรุ่นใหม่ ดังนั้นการบรรยายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองและเป็นการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังเป็นการแสดงวิสัยทัศน์ของพรรคอนาคตใหม่ให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จัก ถึงที่นายชนาธรได้เน้นย้ำในการบรรยายและ

การเสวนาทางการเมืองคือการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้กลับสู่สังคมไทยและต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นรัฐธรรมนูญที่มีความยืดหยุ่นกับประชาชน รวมทั้งได้แสดงแนวคิดและวิธีการในการแก้ไขปัญหของประเทศในด้านต่างๆ ด้วยวิธีการดังกล่าวมานี้จึงทำให้นายชนาธรและพรรคอนาคตใหม่เป็นที่รู้จักของคนรุ่นใหม่อีกทางหนึ่ง

4.2.3.3 บทบาทในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์พรรคอนาคตใหม่

การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์พรรคอนาคตใหม่นั้นใช้กิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดกิจกรรม Bike for Future เป็นการปั่นจักรยานเพื่อประชาสัมพันธ์พรรคและรับสมัครสมาชิกพรรค, กิจกรรมกรุงเทพฯ ขยับเป็นการเดินลงพื้นที่ต่างๆ ในกรุงเทพมหานครเพื่อประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ของพรรคคือ “ไทย 2 เท่า เท่าเทียมกัน เท่าทันโลก” ให้เป็นที่รู้จักของประชาชน โดยกรุงเทพฯ ขยับครั้งที่ 1 เป็นการเดินในพื้นที่เยาวราช, กรุงเทพฯ ขยับครั้งที่ 2 เป็นการเดินในซอยพัฒนพงษ์ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และกรุงเทพฯ ขยับครั้งที่ 3 เป็นการประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ของพรรคให้แก่คนที่ทำงานเงินเดือนและเยาวชนคนรุ่นใหม่ เป็นต้น (ข่าวสดออนไลน์, 2561: ออนไลน์) อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์พรรคอนาคตใหม่ในต่างจังหวัด เพื่อเป็นพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นกับประชาชน นอกจากนั้นนายชนาธรยังได้ใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามการทำงานและกิจกรรมได้อย่างรวดเร็ว

4.2.3.4 บทบาทในการเปิดตัวผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคอนาคตใหม่

กระบวนการสรรหาผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคอนาคตใหม่ใช้กระบวนการไพรมารีโหวตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 แต่ข้อกำหนดเพิ่มเติมของผู้สมัครของพรรคอนาคตใหม่คือ ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการทุจริตหรือไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล ไม่มีส่วนให้การสนับสนุนกับกระบวนที่นำไปสู่ความไม่เป็นประชาธิปไตยหรือการรัฐประหาร (ประชาไท, 2561: ออนไลน์) พรรคอนาคตใหม่ได้เปิดตัวผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 128 คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 350 คน รวมทั้งสิ้น 478 คน หากพิจารณารายชื่อของผู้สมัครเป็นการสะท้อนหลักการของพรรค 3 ประการ คือ 1. ต้องการสร้างนักรบการเมืองรุ่นใหม่ 2. การให้ความสำคัญต่อความรู้และประการณ์ของผู้สมัคร และ 3. มีความหลากหลายของผู้สมัคร โดยนายชนาธรได้ร่วมเดินทางไปเปิดตัวผู้สมัครในแต่ละจังหวัดพร้อมกับการแสดงวิสัยทัศน์และนโยบายของพรรคแก่ประชาชน ส่งผลให้ผู้สมัครเป็นที่รู้จักของประชาชนมากขึ้น

4.2.3.5 บทบาทการแสดงวิสัยทัศน์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้ง

นายชนาธรเป็นที่รู้จักในฐานะนักรบการเมืองหน้าใหม่ซึ่งได้รับความสนใจจากประชาชน โดยได้แสดงจุดยืนทางการเมืองตั้งแต่เริ่มต้นของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อนการเลือกตั้ง ได้ร่วมในเวทีเสวนาทางการเมืองเวทีต่างๆ หลายเวทีร่วมกับนักรบการเมืองชื่อดังหลายคนด้วยกัน สิ่งที่นายชนาธรได้แสดงอย่างชัดเจนมาโดยตลอดก็คือ 1. คัดค้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ 2. ยุติวงจรรัฐประหาร การแก้ปัญหาทางการเมืองจะต้องใช้ระบบรัฐสภา 3. ยุติการเมืองแบบเก่า การเมืองแบบเครือข่ายอิทธิพลและระบบอุปถัมภ์ เพื่อสร้างการเมืองแบบใหม่ที่ประชาชนคือผู้อำนาจและให้ความสำคัญแก่ประชาชน สิ่งเหล่านี้คือจุดยืนของนายชนาธรที่ได้แสดงมาโดยตลอด ส่งผลให้นายชนาธรได้รับความนิยมจากประชาชน (The standard, 2562: ออนไลน์)

5. การอภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายชนาธรในฐานะหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ เมื่อพิจารณาจากบทบาททางการเมืองตามแนวคิดของ Hugo E. Reading และหน้าที่ของหัวหน้าพรรคการเมืองตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 พบว่าบทบาททางการเมืองของนายชนาธรในฐานะหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่และปัจจัยที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังก่อนเข้าสู่เส้นทางทางการเมือง ดังนี้

5.1 บทบาทในการตั้งพรรคอนาคตใหม่

การตั้งพรรคอนาคตใหม่เกิดจากการปฏิเสธการรัฐประหาร ด้วยความตั้งใจในการนำประเทศไทยกลับสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงและต้องการสร้างการเมืองรูปแบบใหม่ เป็นพรรคการเมืองที่เป็นความหวังของประชาชนโดยอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ซึ่งบทบาทในการตั้งพรรคอนาคตใหม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภูมิหลังชีวิตวัยเด็กและครอบครัว เนื่องจากนายชนาธรเป็นคนที่ไม่ยอมให้ใครมารังแกโดยง่าย และปัจจัยภูมิหลังช่วงชีวิตในวัยเรียนและประสบการณ์สังคมทางการเมืองที่ทำให้นายชนาธรได้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม เนื่องจากนายชนาธรมีนิสัยไม่ยอมให้กับสิ่งที่คิดว่ามีความไม่เป็นธรรม จึงต้องการเข้ามาเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โดยการเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองและการตั้งพรรคอนาคตใหม่ นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับปัจจัยชีวิตครอบครัวและการสอนลูกที่นางวิพรรณดูแลครอบครัวอย่างไม่บกพร่องทำให้นายชนาธรทำงานด้านการเมืองได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลกับที่บ้านมากนัก อีกทั้งยังสัมพันธ์กับปัจจัยกีฬาและการผจญภัยที่ทำให้มีความคิดทำงานอย่างรอบคอบอดทนมากขึ้น

5.2 บทบาทในการสร้างนโยบายพรรค

ที่มาของนโยบายพรรคอนาคตใหม่มีมาจากการลงพื้นที่รับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลทางวิชาการประกอบการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลจากต่างประเทศ หากพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการสร้างนโยบายพรรคพบว่า มีความสัมพันธ์กับปัจจัยช่วงชีวิตในวัยเรียนและประสบการณ์สังคมทางการเมือง เนื่องจากการออกค่ายทำให้นายชนาธรได้เห็นสภาพความเป็นจริงด้วยตนเอง หรือการเข้าไปร่วมชุมนุมทางการเมืองได้พบปะพูดคุยกับผู้ร่วมชุมนุมทำให้ทราบถึงความคิดของผู้ชุมนุม รวมถึงปัจจัยเส้นทางธุรกิจของนายชนาธรที่ไทยซัมมิททำให้รู้ว่าต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทและสถานการณ์ โดยจะต้องลงไปสัมผัสกับข้อมูลและปัญหาในพื้นที่จริงด้วยตนเอง จึงจะสามารถสร้างนโยบายที่แก้ไขปัญหาของประชาชนได้ตรงประเด็นมากที่สุด

5.3 บทบาทในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

5.3.1 การลงพื้นที่รับฟังปัญหา

นอกจากจะเป็นการรับฟังข้อมูลต่างๆ ของประชาชนแล้ว การที่จะทำให้วิสัยทัศน์และนโยบายรวมถึงความเป็นพรรคอนาคตใหม่ซึ่งเพิ่งเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองเป็นที่รู้จักของประชาชนจะต้องใช้หลักการ การรุกคือการรับที่ดีที่สุดซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภูมิหลังเส้นทางธุรกิจของนายชนาธรที่ไทยซัมมิท

5.3.2 บทบาทในการบรรยายและเสวนาทางการเมือง

การเข้าไปบรรยายในสถาบันการศึกษาและแสดงวิสัยทัศน์ในเวทีเสวนาทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภูมิหลังแนวความคิดทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เกี่ยวกับคนรุ่นใหม่ คือ ผู้ที่ไม่ยอมให้กับความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมและเชื่อว่าคนรุ่นใหม่คือผู้ที่จะนำพาประเทศไปสู่อนาคตที่ดีได้ นอกจากจะเป็นการสร้างความตื่นตัวทางการเมืองแล้วยังเป็นการประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ของพรรคอนาคตใหม่ให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักมากขึ้น

5.3.3 บทบาทในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์พรรคอนาคตใหม่

จากการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์และนโยบายของพรรคด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น Bike for future, กรุงเทพฯ ขยับ, การใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียในการติดต่อสื่อสารกับประชาชน เป็นต้น มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภูมิหลังเส้นทางธุรกิจของนายธนารทที่ไทยซัมมิท โดยมีแนวคิดที่ว่า การรุกคือการรับที่ดีที่สุด และปัจจัยภูมิหลังแนวความคิดทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ให้ประชาชนเข้าถึงสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นการประหยัดงบประมาณที่จะใช้ในการประชาสัมพันธ์พรรคอีกด้วย

5.3.4 บทบาทในการเปิดตัวผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคอนาคตใหม่

นายธนารทได้เดินทางไปยังจังหวัดต่างๆ เพื่อเปิดตัวผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคอนาคตใหม่และเพื่อประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์รวมถึงนโยบายของพรรค เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนต่อตัวผู้สมัครมากขึ้น มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเส้นทางธุรกิจของนายธนารทที่ไทยซัมมิท โดยมีแนวคิดที่ว่า การรุกคือการรับที่ดีที่สุด

5.3.5 บทบาทการแสดงวิสัยทัศน์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้ง

นายธนารทได้แสดงออกต่อจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจนมาตั้งแต่เริ่มต้นการเข้าสู่เส้นทางการเมืองคือ 1.การคัดค้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ 2. ต้องยุติวงจรรัฐประหาร 3. ยุติการเมืองรูปแบบเก่าและสร้างการเมืองรูปแบบใหม่ที่ผู้มีอำนาจสูงสุดคือประชาชน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภูมิหลังช่วงชีวิตในวัยเรียนและประสบการณ์สังคมทางการเมือง จากการที่นายธนารทได้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมและการปฏิเสธรัฐประหาร เนื่องจากไม่เชื่อว่าการทำรัฐประหารจะสามารถสร้างประชาธิปไตยและทำให้ประเทศพัฒนาเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนได้

6. บทสรุป

ในการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธนารท จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พ.ศ. 2561-2562 พบว่า นายธนารทมีบทบาททางการเมืองได้แก่ 1. บทบาทในการตั้งพรรคอนาคตใหม่ 2. บทบาทในการสร้างนโยบายพรรค 3. บทบาทในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งบทบาททางการเมืองล้วนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภูมิหลังก่อนเข้าสู่เส้นทางการเมืองได้แก่ 1. ภูมิหลังชีวิตวัยเด็กและครอบครัว 2. ภูมิหลังช่วงชีวิตในวัยเรียนและประสบการณ์สังคมทางการเมือง 3. ภูมิหลังเส้นทางธุรกิจของนายธนารทที่ไทยซัมมิท 4. ภูมิหลังกีฬาและการผจญภัย 5. ภูมิหลังชีวิตครอบครัวและการสอนลูก และ 6. ภูมิหลังแนวความคิดทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้นายธนารทและพรรคอนาคตใหม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งแม้ว่าจะเป็นการเข้าสู่เส้นทางการเมืองเป็นครั้งแรกก็ตาม ใน

ส่วนของข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้พรรคอนาคตใหม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 และ 2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนายธนธร จีรุงเรืองกิจ ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562

7. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงได้เนื่องด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำกรค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณคณาจารย์สถาบันรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกรค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ที่ได้ให้ความรู้ ความกรุณาช่วยเหลือและสนับสนุนเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

8. เอกสารอ้างอิง

- เกษรา ป้อมงาม. (2553). บทบาททางการเมืองของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขา การเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ข่าวสดออนไลน์. เผยภาพเขวราชแตก! เมื่อธนธรลุยหาสมาชิก 'อนาคตใหม่' ไร่ป่วน จ่อลุยต่อสيلم!. แหล่งที่มา https://www.khaosod.co.th/politics/news_1783231 [25 พฤศจิกายน 2562]
- เจนวิทย์ เชื้อสวาณี. (2561). *ปีกของอนาคต The Future is Ours*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติชน.
- เจนวิทย์ เชื้อสวาณี. (2561). ปีกของอนาคต: หนังสือชีวประวัติธนธร จีรุงเรืองกิจ (1) ปีกหมุดฐานการผลิตในต่างแดน. *มติชนสุดสัปดาห์*. แหล่งที่มา https://www.matichonweekly.com/in-depth/article_140322 [12 ตุลาคม 2562]
- ชัชวรินทร์ สันธิเดช. (2561). *เลือกอยู่ข้างเวลา*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562). ปุ่มหลัง "ธนธร" ไอโซนิกเที่ยว นักสู้ติดดิน ทักษิณจนกุมไม่ได้ สู้ฟ้ารักพ่อ. แหล่งที่มา <https://www.thairath.co.th/news/politic/1492838> [5 สิงหาคม 2562]
- ประชาไท. (2561). 'อนาคตใหม่' แจงปมไพรมารี ขอภัยคนไม่ผ่าน ชี้อุดมการณ์ของสมาชิกต้องมาก่อน. แหล่งที่มา <https://prachatai.com/journal/2018/12/80095> [22 ธันวาคม 2562]
- มติชนออนไลน์. (2561). 'ธนธร' ลงพื้นที่พิจิตร บอกคุยชาวบ้าน ดีกว่าคุยคสช. ย้ำแม่ไม่เห็นด้วย แต่พร้อมทำตามกม. แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/politics/news_1013538 [20 กันยายน 2562]
- วรพจน์ พันธุ์พงศ์. (2561). *Portrait ธนธร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2560. แหล่งที่มา <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%BB34/%BB34-20-2560-a0001.htm> [15 ตุลาคม 2562]

- อนาคตใหม่. (2561). เปิดวิสัยทัศน์ เปลี่ยนอนาคต งานแถลงนโยบายพรรคอนาคตใหม่ 16 ธันวาคม 2561 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์. แหล่งที่มา <https://futureforwardparty.org/about-fwp/our-policies> [1 ตุลาคม 2562]
- BBC News ไทย. อนาคต-ปิยนุตร ตั้งพรรค "อนาคตใหม่" ประกาศไม่รับทุกส่วนประกอบ "ประชาธิปไตย". แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/thailand-43411311> [27 สิงหาคม 2562]
- The standard. (2561). อนาคตใหม่ขยับ! อนาคต-ปิยนุตร ขึ้นเอกสาร กกด. ยืนยันจดทะเบียนพรรค เชื่อไม่มีปัญหา. แหล่งที่มา <https://thestandard.co/registration-future-forward-party/> [19 ตุลาคม 2562]
- The standard. (2562). อนาคต ขึ้นเวทีปราศรัยใหญ่ครั้งสุดท้ายก่อนเลือกตั้ง ชูความหลากหลาย สร้างประชาธิปไตย ลดความเหลื่อมล้ำ. แหล่งที่มา <https://thestandard.co/thailelection2562-thanathorn-future-forward-party-campaign/> [4 ตุลาคม 2562]